

پتروشیمی و سودآوری در صنایع پایین دستی

سهیلا زمانی

محقق شده است.

وی رقم پیش‌بینی شده برای مجموع فروش داخلی و خارجی برای سال جاری را ۱۲ میلیارد دلار اعلام کرد و افزود: به دلیل کاهش بهای نفت و افت قیمت محصولات پتروشیمی، ممکن است این رقم به طور کامل محقق نشود.

نژادسلیم محاسبه قیمت خوراکی که به واحدهای پتروشیمی داده می‌شود را قیمت فوب خلیج فارس (FOB) منهای پنج درصد اعلام کرد و افزود: در این خصوص بحث‌هایی با وزارت نفت شده است که تسهیلاتی در خصوص قیمت خوراک ارایه شود تا سرمایه‌گذاران راحت‌تر جذب شوند.

وی در خصوص دریافت خوراک گاز در زمستان امسال گفت: با اقدام‌هایی که در وزارت نفت انجام شده، انتظار می‌رود که کمبود گاز وجود نداشته باشد. تلاش مسوولین در این زمینه تنها زمانی جواب می‌دهد که مردم نیز درست و بهینه مصرف کنند؛ در این صورت، می‌توان گفت کمبودی وجود ندارد اما در غیر این صورت، میزان عرضه گاز به بخش‌های صنعتی کاهش خواهد یافت.

این در حالی است که پیش از این، مسوولین شرکت‌های نفت و گاز نیز اظهار داشتند با تدابیر انجام شده در این زمینه و راه‌اندازی و افتتاح برخی از فازهای پارس جنوبی و خطوط لوله‌های سراسری گاز، و در صورت بهینه مصرف کردن، با مشکل خاصی در این زمستان مواجه نخواهیم شد.

بحران جهانی اقتصادی و مسایل حوزه پتروشیمی

معاون وزیر نفت در امور پتروشیمی در خصوص تاثیر بحران اقتصادی غرب بر صادرات محصولات پتروشیمی گفت: با توجه به آن که این بحران از آمریکا به سایر کشورها تسری پیدا کرده و ما چندان در ارتباط نبودیم، تحت تاثیر این بحران قرار نگرفته‌ایم؛ هرچند این بحران تاثیرات غیرمنفی نیز داشته و به همان نسبت که کاهش قیمت نفت سبب پایین آمدن ارزش صادرات محصولات پتروشیمی شده، در مقابل، قیمت خرید مواد اولیه و خوراک واحدهای پتروشیمی نیز کاهش یافته است.

جهان را افزایش دهد، نکته‌ای است که آینده می‌تواند روشن‌گر آن باشد.

از آن جا که ایران به سبب قرار گرفتن در شاهراه انرژی جهان و در اختیار داشتن منابع عظیم نفت و گاز، می‌تواند نقش مهم و شایسته‌ای در عرصه صنعت پتروشیمی جهان بر عهده داشته باشد، بر عهده مسوولین و دست‌اندرکاران این صنعت بزرگ است که با تدوین سیاست‌های اصولی و ارایه راهکارهای درست، سهم ایران را در این صنعت افزایش دهند.

در همین راستا و با توجه به سودآوری روزافزون این صنعت، مهندس عادل نژاد سلیم، مدیرعامل شرکت ملی صنایع پتروشیمی، در نشست صمیمی با خبرنگاران که نخستین نشست وی پس از تصدی این پست است، در خصوص وضعیت پتروشیمی ایران و مسایل حاشیه‌ای آن به گفت‌وگو نشست است.

نژاد سلیم در بخشی از سخنانش در خصوص رویکرد جدید این صنعت گفت: براساس این دیدگاه، برنامه و رویکرد توسعه صنعت پتروشیمی بر اساس دانش محوری است و تحقیق و توسعه و مدیریت علمی جایگاه بالایی در این برنامه خواهد داشت. توسعه دانش محور، توجه به تحقیق و توسعه، اعمال مدیریت علمی و توانمندسازی نیروهای انسانی از اهم این برنامه‌ها است.

شایان ذکر است که اکنون در بیشتر بخش‌های صنعت نفت به ویژه صنعت پتروشیمی، مساله دانش محوری و تحقیق و توسعه از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

نژادسلیم با اشاره به وجود مزیت خوراک در کشور و بازارهای مناسب داخل و منطقه تاکید کرد: اتکا به این مزیت‌ها جز مصرف‌گرایی چیز دیگری برای صنعت به ارمغان نمی‌آورد و با توجه به اینکه صنعت پتروشیمی صنعتی جامع و محل بلوغ رشته‌های صنعتی است، باید به گونه‌ای راهبری شود که به لکوموتیو توسعه صنعت کشور تبدیل شود. همانند کشورهایی مثل ژاپن و کره که از این صنعت به عنوان نیروی محرکه‌ی صنایع مختلف خود استفاده کرده‌اند.

نژادسلیم درخصوص صادرات و فروش داخلی تولیدات پتروشیمی اذعان داشت: ۶/۷ میلیون تن از محصولات صنایع پتروشیمی به ارزش ۵/۳ میلیارد دلار صادر شده است و ۳/۸ میلیون تن نیز به ارزش ۲۴ هزار و ۱۸۸ میلیارد ریال در داخل کشور به فروش رسیده است. وی با بیان اینکه کل فروش داخلی و خارجی کشور ۱۰/۷ میلیون تن است، تصریح کرد: ارزش کل این مقدار هشت میلیارد دلار است که در واقع، ۸۴ درصد برنامه

رشد اقتصاد جهانی، افزایش تقاضای انرژی، نقش کلیدی نفت و گاز در رشد و توسعه صنایع و ارتقای دانش بشری در جهت استفاده‌ی بهینه از امکانات طبیعی، توجه بیش از پیش به نقش اصلی و محوری نفت و گاز را در این کشور، غیرقابل اجتناب می‌سازد.

بر اساس پیش‌بینی‌های انجام شده در سطح جهانی، نیاز به نفت طی ۲۰ سال آینده به بیش از دو برابر افزایش خواهد یافت و گاز طبیعی به عنوان سوخت منتخب قرن حاضر، از جایگاه ویژه‌ای در سبد انرژی برخوردار خواهد شد. همچنین براساس ارزیابی‌های انجام شده در این زمینه، طی ۲۰ سال آینده، کشورهای نفت‌خیز منطقه خلیج فارس، ۵۸ درصد از افزایش تقاضای جهانی را تامین خواهند کرد.

این نشان می‌دهد که صنعت پتروشیمی به ویژه از جایگاه خاصی برخوردار است و این امر شاید از آن رو است که پتروشیمی صنعتی است که از طرفی، دامنه‌ی کاربرد محصولات آن بسیار گسترده است و سهم بالایی از تجارت جهانی را به خود اختصاص می‌دهد و از طرف دیگر، سرمایه‌گذاری در این صنعت مستلزم رعایت نکاتی است که بدون آنها نمی‌توان به ثمربخش بودن سرمایه‌گذاری انجام شده امیدوار بود. شاید بتوان با اطمینان گفت که ساختار صنایع پتروشیمی کشورهای توسعه‌یافته به سبب وجود مازاد تولید و کاهش نرخ بازگشت سرمایه، در حال تغییر است. چنین تجدیدساختارهایی در قالب ادغام بنگاه‌های تولیدی، افزایش مقیاس با انعقاد پیمان‌های استراتژیک، افزایش اثرات هم‌افزایی براساس مزیت‌های رقابتی و ورود به کشورهای در حال توسعه همانند چین، از طریق سرمایه‌گذاری مستقیم، در حال انجام است.

این در حالی است که رویکرد کشورهای مختلف به این صنعت نیز با هم متفاوت است. بیشتر کشورهای پیشرفته، برنامه‌های راهبردی بلندمدتی برای تسلط بر بازار محصولات پتروشیمی دارند. این کشورها حتی برای فروش مجوز تولید نیز برنامه‌های ویژه‌ای دارند و هر ساله فهرستی از فناوری‌های قابل فروش را انتشار می‌دهند و هر کشور به طریقی از این صنعت، سودآوری می‌کند.

کشورهای در حال توسعه و جهان سوم، به ویژه آنهایی که صاحب منابع عظیم نفت و گاز هستند، معمولاً دنباله رو و متأثر از سیاست‌های کشورهای صنعتی و پیشرفته بوده‌اند. و این در حالی است که ایران اکنون به یکی از قدرت‌های پتروشیمی در منطقه تبدیل شده است. اینکه ایران تا چه حد می‌تواند از این موقعیت خود به خوبی استفاده کرده و سهم خود در بازار پتروشیمی

از طریق فروش امتیاز تکنولوژی (لیسانس) و خدمات مربوطه هم در بازار فعال خواهد شد.

شاید مقایسه عربستان و ایران از این رو درست به نظر می‌رسد که ایران نیز همانند عربستان دارای منابع طبیعی فراوانی است و سرمایه‌گذاری‌های گسترده‌ای در صنعت پتروشیمی ایران صورت گرفته است؛ اما رویکرد دو کشور در دستیابی و توسعه تکنولوژی کاملاً متفاوت می‌باشد.

در همین ارتباط، نژادسلیم اظهار داشت: با توجه به آن که عربستان در حال حاضر ۱۲۹ میلیارد دلار به ساخت و توسعه پتروشیمی اختصاص داده که این امر طی چهار تا پنج سال آینده اجرایی می‌شود، بنابراین، اگر ایران بخواهد در پایان چشم‌انداز، قدرت اول منطقه شود با ۵۰ میلیارد تومانی که اختصاص یافته، نمی‌تواند به این هدف برسد.

وی افزایش ۱۰۰ میلیاردی بودجه اختصاصی را یک راه این موضوع دانست و افزود: در حال حاضر طرحی را ارائه کرده‌ایم که بر اساس آن، همانند بخش نفت، درصدی از درآمد نفتی کشور به پتروشیمی اختصاص یابد؛ در این صورت می‌توان امیدوار بود که صنعت پتروشیمی می‌تواند حتی بسیار سریع‌تر از پایان سند چشم‌انداز، به قدرت اول منطقه تبدیل شود و این هدفی است که باید برای رسیدن به آن تلاش کرد.

خصوصی‌سازی در صنعت پتروشیمی

معاون وزیر نفت در امور پتروشیمی با بیان اینکه طبق توافق با سازمان خصوصی‌سازی، شرکت ملی صنایع پتروشیمی به صورت هلدینگ (Holding) و یک جا واگذار می‌شود، تصریح کرد: در این مجموعه، ۱۴ شرکت زیرمجموعه صنایع پتروشیمی واگذار خواهد شد و ۱۸ مجتمع پتروشیمی که در نقاط گوناگون کشور احداث شده‌اند به صورت مستقل واگذار می‌شوند.

نژادسلیم مزیت واگذاری یک جای شرکت ملی صنایع پتروشیمی را حفظ برند شرکت، استفاده زیرمجموعه‌ها از توان فنی آن و حفظ توان رقابتی شرکت برشمرد و افزود: سازمان خصوصی‌سازی نیز ۸ ماه به شرکت ملی صنایع پتروشیمی فرصت داده است تا اسناد و مدارک مورد نیاز این کار را تهیه و تکمیل کند. این در حالی است که به گفته وی، ۱۸ طرح در دست اجرای این پتروشیمی نیز به عنوان زیرمجموعه هلدینگ تلقی می‌شوند و اگر در زمان اجرا برای آنها مشتری پیدا شود، این شرکت‌ها نیز به صورت هلدینگ واگذار خواهند شد.

... به هر حال، ما اکنون در مقطعی زندگی می‌کنیم که به‌رغم درگیر شدن در بحران اقتصاد جهانی حتی به صورتی کم‌رنگ، باید تلاشی سازنده را آغاز کنیم. تلاشی سازنده در جهت رسیدن به خودکفایی اقتصادی به ویژه در زمینه صنعت نفت، گاز و پتروشیمی؛ چرا که به لحاظ این ذخایر در منطقه جزو اولین‌ها هستیم. ما باید خام‌فروشی را کنار بگذاریم... باید به گونه‌ای برنامه‌ریزی کنیم که تا ۱۰ سال آینده حتی یک بشکه نفت صادر نکنیم و تمام نفت را به میعانات نفتی و میعانات گازی تبدیل کنیم.

ورود به این برنامه و توجه به صنایع پتروشیمی، ضمن افزایش بازده در کشور به اشتغال‌زایی نیز می‌انجامد. باید زمینه برای سرمایه‌گذاری خارجی در کشور نیز فراهم شود و در همین راستا، برنامه‌های مناسب برای توسعه این صنعت.

نژادسلیم افزود: بدهی‌های این شرکت به بانک‌های خارجی نیز نزدیک به ۱۰ میلیارد دلار برآورد شده است، اما نباید فراموش کرد که اگر ما وام می‌گیریم و صرف سرمایه‌گذاری می‌کنیم، در واقع برنده هستیم و این بدهکاری ارزشمند است؛ چرا که از این وام‌ها برای سرمایه‌گذاری در طرح‌های پتروشیمی استفاده می‌شود و در صورتی که از این وام‌ها در موارد مصرفی استفاده کنیم، آن وقت بابت بازپرداخت آن دچار مشکل خواهیم شد.

توسعه صنعت پتروشیمی

مدیرعامل پتروشیمی راه توسعه پتروشیمی را در گرو رسیدن به علم دانست و گفت: اگر بخواهیم فقط با تولیدات خود در بازار حضور پیدا کنیم، یک عنصر وابسته خواهیم بود که هر زمان که صاحبان علم بخواهند می‌توانند ما را حذف کنند.

وی همچنین در خصوص بوجه‌بندی برای این صنعت، اظهار داشت: ایران با بودجه ۵۰ میلیارد دلاری برای توسعه پتروشیمی، نمی‌تواند با قدرت‌هایی همچون عربستان در منطقه مبارزه کند. امسال تولید نهایی پتروشیمی به ۲۵ میلیون تن می‌رسد که با احتساب محصولات میانی ۳۵ میلیون تن است و تا اول آذر ۱۷/۵ میلیون تن آن محقق شده است که البته بخشی از آن صادر، بخشی دیگر در داخل به فروش می‌رسد و مقداری هم برای خوراک دیگر مجتمع‌ها استفاده می‌شود.

در همین راستا و با توجه به اشاره معاون وزیر نفت در امور پتروشیمی به توسعه این صنعت و قدرت‌های منطقه مانند عربستان، بد نیست نگاه مقایسه‌گونه‌ای به صنعت پتروشیمی و توسعه آن در این کشور داشته باشیم.

نزدیک به دو دهه است که عربستان سعودی برنامه‌های بلندپروازانه‌ای را در صنعت پتروشیمی آغاز کرده است. در نتیجه اعمال این برنامه‌ها، امروز عربستان به یکی از کشورهای بزرگ تولیدکننده مواد پتروشیمیایی در جهان تبدیل شده است.

صنعت پتروشیمی در عربستان با همکاری شرکت‌های آمریکایی، اروپایی و ژاپنی شکل گرفت. این کشور تکنولوژی و تجربه صنعتی شرکت‌های خارجی را با منابع هیدروکربوری خود گره زده و

موفق شده است صنعت گسترده‌ای را شکل دهد. این همکاری، شبکه‌ی صنعتی منظم و رو به توسعه‌ای را در این کشور ایجاد کرده است. هر چند این صنعت بر توان تکنولوژی خارجی بنا شده و در سطح بهره‌برداری است، اما اخیراً توسعه تکنولوژی و افزایش توان فنی نیز در برنامه‌های توسعه این صنعت جایگاه خاصی پیدا کرده است.

امروزه سایبک (بزرگترین شرکت پتروشیمی عربستان) اهمیت نقش تکنولوژی در پاسخ به نیازهای بازار و ماندن در عرصه رقابت را دریافته است. خرید شرکت‌های صاحب دانش و فناوری خارجی که یکی از سیاست‌های محوری سایبک محسوب می‌شود، سایبک را به شرکت صاحب دانش فنی تبدیل می‌کند. به این ترتیب در آینده سایبک نه تنها از فروش محصولات بلکه

بدین ترتیب، اکنون زمان سرمایه‌گذاری در بخش‌های مختلف پایین دستی و بالا دستی است. این امر با توجه به اینکه قرار بود ۱۲ طرح پتروشیمی در سال جاری به بهره‌برداری برسد، و از این تعداد تاکنون تنها ۸ طرح در مدار تولید قرار گرفته‌اند، چندان کار ساده‌ای به نظر نمی‌رسد.

نژادسلیم در خصوص بهره‌برداری از این ۱۲ طرح که قرار بود تا آخر سال جاری، هر ماه یک طرح به بهره‌برداری برسد، اظهار داشت: این ۱۲ طرح تا پایان سال همگی به بهره‌برداری نخواهند رسید؛ از این تعداد، حدود ۸ طرح در مدار تولید قرار دارند و تا پایان سال جاری به بهره‌برداری خواهند رسید و مابقی طرح‌ها مانند پتروشیمی اروند و کارون در بهار سال آینده افتتاح خواهند شد.

وی افزود: شرکت ملی صنایع پتروشیمی در طول برنامه‌های چهارم و پنجم توسعه کشور، در مجموع باید ۷۰ طرح را راه‌اندازی می‌کند که از این تعداد ۲۳ طرح در برنامه چهارم توسعه محقق شده است و ۴۷ طرح نیز در قالب برنامه پنجم توسعه در مراحل گوناگون ساخت قرار دارد.

نژادسلیم در خصوص وضعیت خط اتیلن غرب، گفت:

شرکت پتروشیمی باختر یک شرکت هلدینگ است که یازده شرکت زیرمجموعه آن می‌باشد. ۳۰ درصد سهام این شرکت متعلق به شرکت ملی صنایع پتروشیمی است و طرح‌های آن حدود ۶۰ درصد پیشرفت دارد.

وی تأخیر در اجرای واحدهای پتروشیمی مرتبط با این خط را، تأخیر در جذب اعتبار از بانک‌های داخلی عنوان کرد و اظهار امیدواری کرد این طرح‌های در مدار قرار گرفته، بتوانند خط تولید محصولات پتروشیمی را هرچه سریع‌تر به کار اندازند.

وی همچنین بدهی شرکت ملی صنایع پتروشیمی به بانک‌های داخلی را ۴ هزار میلیارد ریال اعلام کرد و گفت: این میزان بدهی به صورت قسطی پرداخت و پیش‌بینی می‌شود تا پایان سال ۱۳۹۳ مجموع بدهی یادشده پرداخت شود.